

Asia: VN/8915/2024

Työ- ja elinkeinoministeriön lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi eduskunnalle työnhakijan palveluprosessin ja työnvälityspalveluiden kehittämistä koskevaksi lainsäädännöksi

Lausunnonantajan lausunto

Onko teillä yleistä lausuttavaa esityskokonaisuudesta?

Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto (jäljempänä aluehallintovirasto) ilmoittaa lausuntonaan seuraavaa:

Työvoimapalvelujen valvontatehtävä on aluehallintoviraston uusi ja pysyvä tehtävä 1.1.2025 alkaen. Aluehallintovirasto valvoo työvoimaviranomaisten toiminnan lainmukaisuutta julkisten työvoimapalveluiden ja niihin liittyvien tehtävien osalta sekä KEHA-keskusta, kun se hoitaa työttömyysturvain mukaisia tehtäviä. Aluehallintovirasto antaa myös valvontaan liittyvää ohjausta lainmukaiseen toimintaan.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa palveluprosessista?

Työnhakijan palveluprosessia koskevat kantelut työllisyyden kuntakokeiluja koskevien kantelujen osalta ovat olleet suurin aiheryhmä aluehallintovirastossa. Vuonna 2024 aluehallintovirastoon saapuneista työllisyyden kuntakokeilua koskevista kanteluasioista 34 % koski työnhakijan palveluprosessia. Koko kuntakokeilun ajalta yhteensä n. 27 % saapuneista kanteluista koskenut työnhakijan palveluprosessia.

2. Koetteko alkuhaastattelun järjestämisen määräajan pidentämisen viidestä arkipäivästä kymmeneen arkipäivään kannatettavana?

Aluehallintovirasto kannattaa alkuhaastattelun määräajan pidentämistä. Täydentävän työnhakukeskustelun järjestämisestä ennen varsinaista alkuhaastattelua koskevasta säännöksestä luopuminen selkeyttää sääntelyä.

3. Onko täydentävien työnhakukeskustelujen perustuminen asiakkaiden palvelutarpeeseen mielestänne tarkoituksenmukaista?

-

4. Näettekö nykyisestä muistutuskäytännöstä luopumisen ja työnhaun voimassaolon päättyminen ensimmäisestä asioinnin laiminlyönnistä kannatettavana?

Aluehallintovirasto katsoo, että muistutuskäytännöstä luopuminen on kannatettavaa ja perusteltua. Aluehallintovirastoon saapuneiden kanteluasioiden ja näihin liittyvien asiakastietojärjestelmän merkintöjen perusteella muistutusta on pidetty vaikeaselkoisena ja muistutuksen asema on ollut epäselvä. Kanteluasioita on myös liittynyt aiheettomasti saatuun muistutukseen (muistutus lähtenyt järjestelmästä automaattisesti, tehtävää ei ole ehditty kirjata tehdyksi järjestelmään).

Aluehallintovirasto kuitenkin ennakoi, että siirtyminen ennakoivaan informointiin muistutuksista luopumisen seurauksena voi johtaa kanteluasioiden määrän kasvuun, kun työnhaku päättyy suoraan ilman muistutusta.

5. Koetteko työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Työllistymissuunnitelmien sisältöjen määrittely on palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellista. Aluehallintovirasto kannattaa työnhakuvelvollisuuden asettamatta jättämisen tai alentamisen perusteen, sekä täydentävien työnhakukeskustelujen määrän, ajankohdan ja perusteiden sisällyttämistä työllistymissuunnitelmaan. Asiakas, työvoimaviranomainen ja valvova viranomainen voivat näin myös jälkikäteen luotettavasti tarkistaa perusteet ja varmistaa, että viranomainen on noudattanut laissa säädettyjä velvollisuuksiaan. Tämä selkeyttäisi myös palvelun jatkuvuutta esimerkiksi tilanteessa, jossa asiakkaan vastuuasiantuntija vaihtuu.

6. Koetteko asiakkaiden palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältöjen määrittelyn olevan palveluprosessin toimivuuden kannalta oleellisia?

Aluehallintovirasto pitää perusteltuna, että palveluprosessiin sisältyvien asiakastapaamisten sisältö määritellään laissa palveluprosessin etenemisen varmistamiseksi erityisesti palvelutarvearvion ajantasaisuuden osalta. Aluehallintovirasto katsoo, että ajantasainen palvelutarvearvio mahdollistaa tarvittavien palvelujen oikea-aikaisen tarjoamisen sekä antaa perusteen työnhakuvelvollisuuden asettamiselle.

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työnhakuvelvollisuutta koskevista muutoksista?

Aluehallintovirasto katsoo, että työnhakuvelvollisuutta koskevat muutokset selkeyttävät säännöksiä.

2. Näettekö, että alennetun työnhakuvelvollisuuden asettamisen yhteydessä arvioitavissa seikoissa on huomioitu oleelliset tekijät?

-

3. Tukeeko työnhakuvelvollisuutta koskevan sääntelyn yksinkertaistaminen ja tietyistä poikkeuksista luopuminen työnhakuvelvollisuuden tarkoituksenmukaista asettamista?

-

4. Työnhakuvelvollisuuden ehdotettavat muutokset tuovat tietyt asiakasryhmät (esim. osa-aikatyössä olevat sekä henkilöt, joilla on tiedossa myönteinen muutos työnhaun tilanteeseen) yleisen työnhakuvelvollisuuden alentamisen kriteerien piiriin. Näettekö tämän kannatettavana?

-

1. Onko teillä yleistä lausuttavaa työtarjouksiin tehtävistä muutoksista?

-

2. Tukeeko työtarjouksiin heti työnhaun alusta alkaen ehdotettava velvoittavuus työllistymistä ja työtarjousmenettelyn tarkoituksenmukaista toimeenpanoa?

-

3. Selkeyttääkö työtarjouksiin ehdotetut muutokset kokonaisuutena työtarjouksia koskevaa sääntelyä?

Aluehallintovirasto katsoo, että ehdotetut muutokset kokonaisuutena selkeyttävät ja yhdenmukaistavat työtarjouksia koskevaa sääntelyä.

1. Onko teillä lausuttavaa työnhakijalle tai työvoimaviranomaiselle ehdotetusta velvollisuudesta työnhakuprofiilin laatimiseen ja julkaisemiseen palvelualustalla?

Esitysluonnoksen mukaan työnhakijan on laadittava ja julkaistava työnhakuprofiili palvelualustalla 15 arkipäivän kuluessa työnhaun alkamisesta (laki työvoimapalveluiden järjestämisestä (380/2023) 129 §, jäljempänä järjestämislaki). Aluehallintohallintovirasto katsoo, että esitysluonnosta tulisi tarkentaa työnhakuprofiilin laatimisvelvollisuuden ja julkaisemisen osalta siten, että erilaiset työmarkkinoilla olevat työnhakuvaiheiden ilmiöt otettaisiin tarkemmin huomioon henkilöasiakkaiden tarkoituksenmukaisen kohtelun perusteella (järjestämislaki 129 c §, erityisesti 1 momentin 3 kohta).

Esityksessä on käsitelty perusoikeusjärjestelmää, mutta esityksessä olisi hyvä vielä tarkemmin kuvata perustuslain (731/1999) 10 §:n 1 momentin edellyttämiä asioita. Esityksen mukaan edellä mainitut huomioiden katsotaan, ettei se, että henkilö voitaisiin tietyssä harvinaisessa tilanteessa tunnistaa työnhakuprofiilista muodosta perustuslain 10 §:n 1 momentin kannalta sellaista ristiriitaa työnhakijoiden työnhakuprofiilien julkaisemiselle palvelualustalla, mitä ei voitaisi perustella työnhakijoiden nopeammalla työllistymisellä, perustuslain 18 §:n 2 momentissa säädetyllä julkisen vallan velvollisuudella edistää työllisyyttä ja ehdotetun muutoksen positiivisilla työllisyysvaikutuksilla. Aluehallintovirasto toteaa, että turvakieltoasiakkaiden kohdalla tätä koskevaa sääntelyä ei ole lainkaan otettu ehdotuksessa huomioon. Turvakielto-tilanteet tulisi siten lisätä esitykseen.

Ehdotetun 129 c §:n 1 momentin 3 kohtaa koskevien säännöskohtaisten perustelujen mukaan, kohta sisältäisi työvoimaviranomaisen harkintaa laatimisen ja julkaisemisen osalta. Lopullisen harkinnan laatimatta ja julkaisematta jättämisestä tekisi aina työvoimaviranomainen. Jos momentti soveltuisi, asia kirjattaisiin työllistymissuunnitelmaan tai sitä korvaavaan suunnitelmaan. Aluehallintovirasto toteaa, että tällöin suunnitelma olisi aina tehty ajoissa työnhakijalle, koska ehto edellyttäisi

suunnitelmakirjausta. Poikkeamismahdollisuuden ei kuitenkaan tulisi olla sidoksissa siihen, ehtiikö työvoimaviranomainen laatia suunnitelmaa vai ei.

2. Onko teillä lausuttavaa työnhakijoiden työnhakuprofiilissa olevien henkilötietojen (koulutus, työkokemus, muu osaaminen ja työtoiveet) julkaisemisvelvollisuudesta ehdotetussa muodossa julkisena tietopalveluna?

Aluehallintovirasto katsoo, että esitystä tulisi tarkentaa perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädetyn yksityiselämän suojan osalta. Käytännössä tietojen tarpeellinen julkaisutarkkuus työnhaun kannalta voi helposti tarkoittaa myös henkilön tosiasiallista tunnistettavuutta joissakin tapauksissa.

3. Onko teillä lausuttavaa työnhakuprofiilien tietovarantoa koskevista muutoksista?

-

4. Onko teillä muuta lausuttavaa palvelualustaa tai työnhakuprofiileja koskeviin muutoksiin?

Aluehallintovirasto katsoo, että työnhakuprofiilin laatimatta jättämisen perusteita tulisi tarkentaa. Laatiminen ei voi perustuslain 10 §:n 1 momentissa säädettyjen henkilötietojen tai yksityiselämän suojaamiseksi olla ehdoton taikka perustua ainoastaan alueellisesti muodostuvaan tapauskohtaiseen viranomaisen harkintaan. 129 c §:n 1 momenttiin tulisi lisätä poikkeuksia koskeva 4 kohta, joka voisi sisältää myös turvakieltoasiakkaita koskevan poikkeuksen.

1. Onko teillä lausuttavaa koulutusta vailla olevia nuoria koskevista muutoksista? Erityisesti Opetushallitusta ja Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden palvelukeskusta pyydetään muun ohella arvioimaan esitettyjen muutosten kohderyhmien suuruutta, koska työ- ja elinkeinoministeriöllä ei ole ollut käytettävissään tähän tarvittavia tilastotietoja.

-

2. Onko teillä lausuttavaa työttömyysturvaseuraamuksia koskevista muutoksista?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista työttömyysturvamuutoksista?

-

1. Onko teillä lausuttavaa työllisyysvaikutusarvioihin?

-

2. Onko teillä lausuttavaa liittyen työvoimaviranomaisvaikutuksiin?

-

3. Onko teillä lausuttavaa muista vaikutusarvioista?

Esitysluonnoksessa on asianmukaisesti käsitelty vaikutuksia aluehallintoviraston toimintaan olemassa olevien tietojen pohjalta. Koska valvontatoiminto on uusi, ei vaikutuksia käytännössä ole mahdollista kaikilta osin vielä arvioida.

Muuta lausuttavaa?

Lausunto on hyväksytty aluehallintoviraston asianhallintajärjestelmässä.

Sauvola-Lukkari Marjaana
Länsi- ja Sisä-Suomen aluehallintovirasto